

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Vrchní soud v Praze jako soud odvolací rozhodl v senátu složeném z předsedkyně Mgr. Markéty Hudečkové a soudců JUDr. Tomáše Zadražila a JUDr. Ing. Jaroslava Zelenky, Ph.D. v právní věci žalobce **INVESA s.r.o.**, IČO: 28544293, sídlem Revoluční 725/11, 110 00 Praha 1 - Staré Město, proti žalovanému **Miroslavu Vokůrkovi**, nar. 4.7.1960, bytem 331 51 Dolní Hradiště E44, zastoupenému Mgr. Pavlem Prunnerem, advokátem, sídlem Krkonošská 2001/16, 120 00 Praha 2, o určení popřenyých pohledávek, o odvolání žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 20. ledna 2016, č.j. 156 ICm 3379/2015 - 27,

t a k t o :

- I. Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 20. ledna 2016 č.j. 156 ICm 3379/2015-27 se v bodě I. výroku p o t v r z u j e ; v bodech II. a III. výroku s e m ě n í tak, že se zamítá žaloba, jíž se žalobce domáhal určení pohledávky č. 3 co do pravosti a výše 246.840,- Kč za dlužníkem Miroslavem Vokůrkou z titulu smlouvy o úvěru č.8120000001 ze dne 3. ledna 2012 a smlouvy o zřízení zástavního práva k nemovitosti ze dne 3. ledna 2012.**
- II. Žalobce je povinen zaplatit žalovanému na náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů částku ve výši 20.812,- Kč do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám advokáta Mgr. Pavla Prunnera.**

O d ů v o d n ě n í :

Ve výroku uvedeným rozsudkem Krajský soud v Plzni jako soud I. stupně odmítl žalobu, kterou se žalobce domáhal určení výše zajištěné pohledávky č. P7 v rozsahu dílčí pohledávky č. 1 v částce 112.196,83 Kč a určení pravosti a výše dílčí pohledávky č. 2 v částce 37.000,- Kč (bod I. výroku), určil, že žalobce má za žalovaným dlužníkem Miroslavem Vokůrkou (dále jen dlužník) pohledávku z titulu smluvní pokuty ze smlouvy o úvěru č. 8120000001 ze dne 3.1.2012 přihlášenou do insolvenčního řízení vedeného pod sp. zn. KSPL 56 INS 7696/2015 jako P7, dílčí pohledávka č. 3, jež činí 246.840,- Kč (bod II. výroku) a

dlužníku uložil povinnost uhradit žalobci náklady řízení v celkové výši 5.000,- Kč (bod III. výroku).

Soud I. stupně vyšel z následujících zjištění:

Dlužník uzavřel s věřitelem SMART HYPO s.r.o. dne 3.1.2012 smlouvu o úvěru č. 8120000001 (dále jen smlouva o úvěru), jejímž předmětem bylo poskytnutí úvěru ve výši 170.000,- Kč na dobu 48 měsíců. V čl. I smlouvy také sjednali, že za sjednání smlouvy zaplatí dlužník věřiteli 10.000,- Kč. V čl. II. se dohodli, že za poskytnutí úvěru dlužník věřiteli zaplatí sjednané úroky ve výši 20 % z jistiny za každý rok a sjednanou úplatu 61.200,- Kč, přičemž úroky i úplata jsou splatné měsíčně. V čl. III. se dlužník zavázal uhradit věřiteli celkem 377.200,- Kč, z toho poplatek ve výši 10.000,- Kč a zbytek ve výši 367.200,- Kč ve 48 pravidelných splátkách po 7.650,- Kč měsíčně s tím, že první splátka bude splatná 5.1.2012. V čl. IV. si dojednali sankce, a to v případě prodlení věřitele se splněním povinností smluvní pokutu 0,2% z jistiny za každý započatý den prodlení do splnění, pro případ prodlení dlužníka s úhradou jistiny či zesplatněné jistiny smluvní pokutu ve výši 0,2% z jistiny za každý započatý den prodlení a povinnost dlužníka uhradit věřiteli jednorázovou smluvní pokutu ve výši 17.000,- Kč, jestliže prodlení dlužníka se splácením jistiny či zesplatněné jistiny přesáhne jeden měsíc. V čl. V. se dohodli, že závazek z úvěru bude zajištěn zástavním právem k nemovitostem. Téhož dne byla uzavřena zástavní smlouva ve vztahu k úvěru ve výši 377.200,- Kč, případně k uplatněné smluvní pokutě ve výši 0,2 % z jistiny či k jednorázové smluvní pokutě nebo nákladům spojeným s vymáháním dlužné částky.

Dne 3.5.2012 dlužník osobně převzal oznámení o zesplatnění závazku a o uložení smluvních pokut ze dne 2.5.2012. Pohledávka vůči dlužníku byla předmětem smlouvy o postoupení pohledávek ze dne 29.1.2014 uzavřené mezi SMART HYPO s.r.o. a žalobcem.

Do insolvenčního řízení dlužníka přihlásil žalobce nevykonatelné pohledávky (P7) v celkové výši 593.858,- Kč, a to pohledávku č. 1 ve výši 310.018,- Kč (jistina 244.800,- Kč a příslušenství 65.218,- Kč) a pohledávku č. 2 ve výši 37.000,- Kč z titulu smluvní pokuty jako zajištěné smlouvou o zřízení zástavního práva k nemovitostem ze dne 3.1.2012 a nezajištěnou pohledávku č. 3 ve výši 246.840,- Kč z titulu smluvních pokut podle čl. IV. smlouvy o úvěru.

Při přezkumném jednání konaném dne 13.7.2015 insolvenční správce uznal žalobcovy pohledávky, jež byly částečně popřeny toliko dlužníkem, a to pohledávka č. 1 co do výše 112.196,83 Kč (uznána byla ve výši 132.603,17 Kč) a dílčí pohledávky č. 2 a 3 v plném rozsahu co do pravosti a výše. Účinky schválení oddlužení nastaly dne 22.7.2015. O popření pohledávek dlužníkem byl žalobce vyrozuměn dne 12.8.2015. Žaloba byla podána dne 27.8.2015, tedy v zákonem stanovené lhůtě.

Ohledně zajištěných pohledávek žalobce č. 1 a 2 odkázal soud I. stupně na § 410 odst. 2 insolvenčního zákona (dále jen IZ), jenž účinky popření dlužníkem (totožné s účinky popření insolvenčním správcem, včetně aktivní a pasivní legitimace v řízeních o určení pravosti, výše nebo pořadí pohledávek) spojuje toliko s popřením nezajištěné pohledávky. Z toho dovodil, že popření zajištěné pohledávky dlužníkem má i v průběhu trvání oddlužení následky předvídané § 192 odst. 3 IZ, tedy že upravený seznam přihlášených pohledávek není v rozsahu popření exekučním titulem, avšak nemá vliv na její zjištění. Pohledávka zajištěného věřitele je tedy bez dalšího zjištěna, jestliže ji nepopřel insolvenční správce ani žádný z

přihlášených věřitelů (§ 201 odst. 1 písm. a/ IZ), pročež ani není žádný důvod k incidenčnímu sporu o její pravost, výši nebo pořadí. Uzavřel, že žalobce jako zajištěný věřitel pohledávek č. 1 a 2 neměl žádný důvod podat žalobu proti dlužníkovi, jenž není z procesního hlediska pasivně legitimován v řízení o určení pohledávky podle § 198 IZ, a proto ani nelze shledat procesní legitimaci žalobce k podání incidenční žaloby. Z toho důvodu v tomto rozsahu žalobu odmítl podle § 160 odst. 4 IZ, jelikož ji podala neoprávněná osoba.

V případě nezajištěné pohledávky č. 3 ve výši 246.840,- Kč z titulu smluvní pokuty podle čl. IV. smlouvy o úvěru (0,2 % denně z jistiny úvěru ve výši 170.000,- Kč, tj. 340,- Kč denně) dospěl soud I. stupně k závěru, že žaloba byla podána po právu. Konstatoval, že tuto pohledávku mohl dlužník popřít s účinky podle § 410 odst. 2 IZ a žaloba byla správně podána jen proti dlužníku. Uvedl, že smlouva byla sjednána platně, jelikož zmocněnec věřitele SMART HYPO s.r.o. (Martina Vysoudilová) byl zmocněn k uzavírání smluv o úvěru do výše jistiny 300.000,- Kč, přičemž přihlášená pohledávka vyplývala z úvěrové smlouvy s jistinou ve výši 170.000,- Kč. Dlužník nehradil řádně a včas splátky podle smlouvy o úvěru a v květnu 2012 se dostal s jejich plněním do prodlení, v němž byl 1089 dnů, čímž porušil povinnost vyplývající ze smlouvy. Smluvní pokuta činí 370.260,-Kč, avšak žalobce nárokoval pouze 246.840,- Kč. Poznamenal, že ve stejné výši byla smluvní pokuta sjednána i pro případ porušení povinností ze strany věřitele. Odkázal na závěry rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 2. 2011, sp.zn. 23 Cdo 4286/2009 a uvedl, že podle jeho názoru není sjednaná výše smluvní pokuty 0,2 % z jistiny denně (nikoli tedy z dlužné částky včetně úroků) v rozporu s dobrými mravy, neboť skutečnost, že se v důsledku jedná o poměrně vysokou částku, spočívá pouze v tom, že dlužník byl v prodlení celých 1089 dnů. Její ujednání proto není neplatné podle § 39 obč. zák. Za nestandardní přitom nepovažoval ani okolnosti, za nichž došlo k ujednání smluvní pokuty, jelikož se dlužník mohl s tímto ujednáním seznámit před podpisem úvěrové smlouvy. Uzavřel, že žalobce měl právo na požadovanou smluvní pokutu a její popření dlužníkem tak nebylo na místě.

O nákladech řízení rozhodl podle § 142 odst. 1 o.s.ř. a § 202 odst. 1 IZ a ve věci úspěšnému žalobci přiznal plnou náhradu nákladů za zaplacený soudní poplatek ve výši 5.000,- Kč.

Proti tomuto rozsudku Krajského soudu v Plzni podal dlužník včas odvolání, v němž navrhoval, aby jej odvolací soud změnil tak, že určí, že pohledávky žalobce z titulu smlouvy o úvěru a smlouvy o zřízení zástavního práva k nemovitosti ze dne 3.1.2012 nejsou po právu, a to v případě pohledávky č. 1 co do výše 112.196,83 Kč, pohledávky č. 2 co do pravosti a výše 37.000,- Kč a pohledávky č. 3 co do pravosti a výše 246.840,- Kč. Namítal, že k tomu, aby s odkazem na § 410 odst. 2 IZ konstatoval, že jeho popření nemělo vliv na zjištění pohledávky, stačilo soudu toliko zjištění, že pohledávky č. 1 a 2 jsou nevykonatelné a zajištěné.

Uváděl, že právo popírat přihlášené pohledávky mu přiznává § 192 IZ, přičemž účel a smysl zákona směřuje k ukotvení práva na účinnou obranu dlužníka proti přihlášeným pohledávkám věřitelů. Vysvětloval, že tato obrana se s ohledem na § 192 IZ nejvíce jako účinná, jelikož je dlužník zcela odkázán na činnost insolvenčního správce, jenž však v této věci neplnil řádně své povinnosti. Namítal, že interpretace a aplikace zákona soudem I. stupně ve svém důsledku znamená, že dlužník v insolvenčním řízení nemá žádnou možnost obrany proti zjištění pohledávky, kterou vůči němu věřitel přihlásí jako zajištěnou. Z toho dovozoval, že mu touto interpretací soud odepřel možnost účinně se bránit nezákonně přihlášené

pohledávce a tím i právo na spravedlivý proces. Namítal, že soud nepostupoval podle čl. 95 odst. 2 Ústavy České republiky a nepředložil věc Ústavnímu soudu, pročež rozhodl v rozporu s ústavním pořádkem. Pro případ, že by odvolací soud neshledal důvodnou jeho argumentaci ohledně nezákonnosti rozsudku soudu I. stupně, navrhoval, aby bylo řízení přerušeno a věc postoupena Ústavnímu soudu podle čl. 95 odst. 2 Ústavy České republiky.

Ani v případě bodu II. výroku napadeného rozsudku nesouhlasil s posouzením soudem I. stupně. Odkazoval přitom na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp.zn. 21 Cdo 1484/2004 a sp.zn. 33 Cdo 1682/2007 a uváděl, že smluvní pokuta plní funkce preventivní, uhrazovací a sankční, přičemž je-li dluh zajištěn více zajišťovacími nástroji, zejména je-li mezi nimi i zástavní právo k nemovitosti, je její preventivní funkce značně oslabena. Z toho dovozoval, že výše smluvní pokuty v jednom případě přijatelná, nemusí nutně být v případě druhém v souladu s dobrými mravy. Přitom poukazoval na to, že v jeho případě byl dluh skutečně zajištěn zástavním právem k nemovitostem, a sjednaná výše smluvní pokuty je proto nepřiměřená, a tedy v rozporu s dobrými mravy. Namítal, že vzhledem k odmítnutí žaloby na určení výše pohledávky č. 1 a pravosti a výše pohledávky č. 2 posuzoval soud I. stupně výši smluvní pokuty izolovaně od ostatních relevantních skutečností. Uváděl, že maximálně přípustnou výši smluvní pokuty nelze stanovit pevnou procentní sazbou z jistiny úvěru, neboť každý případ je nutné posoudit individuálně. Poukazoval na to, že v projednávané věci byla nejen sjednána smluvní pokuta ve výši 0,2 % denně z jistiny úvěru, ale smlouva dále obsahovala provizi zprostředkovatele ve výši 8.500,- Kč, poplatek za uzavření smlouvy ve výši 10.000,- Kč, smluvní úrok ve výši 20 % ročně a úplatu ve výši 61.200,- Kč a nadto byl úvěr zajištěn zástavním právem k nemovitosti, přičemž všechny tyto instituty je nutno posoudit jako celek. Konečně nesouhlasil ani s tím, aby hradil náklady řízení, jelikož žalobce neměl mít ve věci úspěch.

Žalobce se k odvolání nevyjádřil a z nařízeného jednání, k němuž byl řádně předvolán, se omluvil. Odvolací soud proto věc projednal v jeho nepřítomnosti podle § 101 odst. 3 o.s.ř.

Odvolací soud dle § 212 a 212a o.s.ř. ve spojení s § 7 a § 161 odst. 1 IZ přezkoumal napadený rozsudek včetně řízení, které jeho vydání předcházelo, postupoval podle § 213 o.s.ř. a za účelem zhodnocení platnosti smluvní pokuty zopakoval dokazování smlouvou o úvěru a po tomto zopakování dokazování dospěl k následujícím zjištěním a závěrům.

Předně lze soudu I. stupně přisvědčit v jeho závěru o včasnosti žaloby.

Podle § 198 odst. 1 IZ, věřitelé nevykonatelné pohledávky, která byla popřena insolvenčním správcem, mohou uplatnit své právo žalobou na určení u insolvenčního soudu do 30 dnů od přezkumného jednání; tato lhůta však neskončí dříve než uplynutím 15 dnů od doručení vyrozumění podle § 197 odst. 2. Žalobu podávají vždy proti insolvenčnímu správci. Nedojde-li žaloba ve stanovené lhůtě insolvenčnímu soudu, k pohledávce popřené co do pravosti se nepřihlíží; pohledávka popřená co do výše nebo pořadí je v takovém případě zjištěna ve výši nebo pořadí uvedeném při jejím popření.

Podle § 410 IZ, není-li dále stanoveno jinak, platí o přezkoumání přihlášených pohledávek za trvání účinnosti oddlužení obdobně § 190 až 202. Insolvenční správce se na své nebezpečí a na své náklady (§ 39 odst. 2) může dát zastoupit při přezkumném jednání

jinou osobou; to neplatí, jestliže insolvenční soud požaduje, aby se insolvenční správce přezkumného jednání zúčastnil osobně (odst. 1). Popření pohledávky nezajištěného věřitele dlužníkem má za trvání účinků schválení oddlužení tytéž účinky jako popření pohledávky insolvenčním správcem, ustanovení § 51 odst. 2 tím však není dotčeno; pro toto popření platí obdobně ustanovení o zjištění pohledávky týkající se insolvenčního správce. Jestliže dlužník popřel pohledávku při přezkumném jednání, které se konalo před schválením oddlužení, nastávají účinky tohoto popření dnem, kdy nastaly účinky oddlužení; tento den je rozhodný i pro počátek běhu lhůt k podání žaloby o určení pravosti, výše nebo pořadí pohledávky. Věřitelé nevykonatelné pohledávky, která byla popřena dlužníkem, podávají žalobu vždy vůči dlužníku (odst. 2). Jde-li o vykonatelnou pohledávku přiznanou pravomocným rozhodnutím příslušného orgánu, může dlužník jako důvod popření její pravosti nebo výše uplatnit jen skutečnosti, které jsou důvodem pro zastavení výkonu rozhodnutí nebo exekuce proto, že pohledávka zanikla nebo je promlčená (odst. 3).

Podle § 160 IZ, incidenční spor se projedná a rozhodne na návrh oprávněné osoby, podaný v rámci insolvenčního řízení u insolvenčního soudu; tento návrh má povahu žaloby (odst. 1). Žalobu podanou podle odstavce 1 opožděně nebo osobou, která k tomu nebyla oprávněna, insolvenční soud odmítne. Stejně postupuje, má-li žaloba nedostatky, které se nepodařilo odstranit a které mu brání v řízení o ní pokračovat (odst. 4).

Závěr, že podle § 410 odst. 2 IZ má za trvání účinků schválení oddlužení popření pohledávky dlužníkem shodné účinky jako popření pohledávky insolvenčním správcem jen ve vztahu k pohledávce nezajištěného věřitele, avšak popření pohledávky zajištěného věřitele popsané účinky nemá, vyjádřil např. Vrchní soud v Olomouci v usnesení ze dne 30.5.2014 č.j. 29 ICm 390/2014, 13 VSOL 60/2014-11 (KSBR 29 INS 20221/2013). Shodný závěr vyplývá též z usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.6.2016, sen. zn. 29 ICdo 45/2014.

Také Vrchní soud v Praze v rozsudku ze dne 1.9.2016, č.j. 69 ICm 2877/2014, 101 VSPH 185/2016-45, (KSUL 69 INS 28817/2013), uzavřel, že podle § 410 odst. 2 IZ účinky popření dlužníkem (jež jsou tytéž jako účinky popření insolvenčním správcem, včetně aktivní či pasivní legitimace v řízeních o určení pravosti a výše pohledávek) zákon spojuje toliko s popřením pohledávky nezajištěné. Popření zajištěné pohledávky dlužníkem má tedy i v průběhu trvání oddlužení jen následky předvídané § 192 odst. 3 IZ, tedy že upravený seznam přihlášených pohledávek není v rozsahu popření exekucním titulem, popření pohledávky dlužníkem však nemá vliv na její zjištění. Poukázal přitom na zásadu insolvenčního řízení vyjádřenou v § 5 písm. a) IZ a dodal, že insolvenční řízení nenahrazuje nalézací řízení, a proto jako pravidlo popření pohledávky dlužníkem nemůže vyvolat incidenční spor. Je na insolvenčním správci, aby jako „strážce“ majetkové podstaty dlužníka, který je povinen usilovat o to, aby oprávnění věřitelé byli uspokojeni v co nejvyšší míře (§ 36 odst. 1 IZ), popíral pohledávky přihlášených věřitelů, které neshledá po právu nebo dojde k závěru, že jsou promlčené. Možnost dlužníků vést incidenční spor na základě jejich popření pohledávek nezajištěných věřitelů je výjimkou z pravidla. Smysl této výjimky spočívá v tom, že dlužníkům (kteří v případě schváleného oddlužení mají plné dispoziční oprávnění ke svému majetku) není znemožněno dosáhnout řešení úpadku oddlužením tím, že by nebyli schopni splnit hranici uspokojení aspoň 30 % pohledávek nezajištěných věřitelů stanovenou v § 395 odst. 1 písm. b) IZ v případě jimi popřených pohledávek nezajištěných věřitelů, které by nebyly popřeny insolvenčním správcem. Tato podmínka se netýká zajištěných věřitelů, kteří jsou při schváleném oddlužení uspokojováni vždy výlučně z výtěžku zpeněžení zajištění

(§ 398 odst. 3 věty třetí IZ), nikoliv ze zpeněžení zbyvajících majetkové podstaty nebo z plnění splátkového kalendáře po dobu 5 let. Ohledně vztahu k právní úpravě ochrany spotřebitele pak Vrchní soud v Praze v tomto rozsudku uzavřel, že výklad článku 7 odst. 1 směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách (zneužívajících klauzulích) ve spotřebitelských smlouvách, uvedený Soudním dvorem Evropské unie (dále jen SDEU) v rozsudku sp. zn. C-377/14 z 21. 4. 2016 se netýká české právní úpravy obsažené v § 410 IZ. Právní závěry v tomto rozsudku SDEU obsažené nelze proto aplikovat tím způsobem, že by spotřebitelé (insolvenční dlužníci) měli za trvání účinků schváleného oddlužení možnost popírat pohledávky zajištěných věřitelů s následkem vyvolání incidenčních sporů se zajištěnými věřiteli o určení (popření) pohledávek.

Odvolací soud dodává, že úpravu popěrného práva dlužníka v § 410 IZ neshledal rozpornou s ústavním pořádkem, a proto usnesením při odvolacím jednání zamítl návrh žalovaného na přerušování řízení a postoupení věci Ústavnímu soudu ČR. K tomu odvolací soud zejména zdůrazňuje, že právo dlužníka popírat v případě řešení úpadku oddlužením nezajištěné pohledávky s účinkem, že nebudou zjištěny (§ 410 odst. 2 IZ), je výjimkou z obecného pravidla insolvenčního řízení stanoveného v § 192 odst. 3 IZ, že popření pohledávky dlužníkem nemá vliv na její zjištění, jejíž smysl v poměrech řešení úpadku dlužníka oddlužením je vyložen v předchozím odstavci. Již proto tuto výjimku nelze vykládat extenzivně.

Soud I. stupně tedy v případě žalobcových zajištěných pohledávek č. 1 a 2 správně postupoval podle § 160 odst. 4 IZ a žalobu odmítl, jelikož ji podala neoprávněná osoba, neboť tyto pohledávky žalobce byly (přes jejich popření dlužníkem) zjištěny při přezkumném jednání. Odvolací soud proto podle § 219 o.s.ř. potvrdil jako věcně správný bod I. výroku napadeného rozsudku.

Naproti tomu v případě nezajištěné pohledávky č. 3 ve výši 246.840,- Kč z titulu smluvní pokuty (ve výši 0,2 % z původní výše jistiny 170.000,- Kč za každý započatý den prodlení, tzn. v částce 340,- Kč denně) byla žaloba podána oprávněnou osobou. Ohledně této pohledávky je však odvolací soud na rozdíl od soudu I. stupně přesvědčen, že ujednání o této smluvní pokutě je neplatné pro její nepřiměřenou výši a rozpor s dobrými mravy. Z obsahu čl. IV. smlouvy o úvěru je zřejmé, že tato smluvní pokuta by byla splatná za každý den prodlení i v případě prodlení se splacením dluhu 1,- Kč. Nadto odvolací soud zohlednil, že byla sjednána též další jednorázová smluvní pokuta ve výši 17.000,- Kč pro případ, přesáhne-li dlužníkovo prodlení jeden měsíc a jednorázová paušální náhrada nákladů vynaložených na vymáhání dlužné částky ve výši 20.000,- Kč nepodléhající vyúčtování a nezahrnující náklady rozhodčího či soudního řízení ani náklady právního zastoupení. Úvěr, který byl rovněž zajištěn zástavním právem k nemovitostem, byl poskytnut na dobu 48 měsíců, přičemž za sjednání smlouvy byla dohodnuta úplata 10.000,- Kč a provize zprostředkovateli 8.500,- Kč a za poskytnutí úvěru byly dohodnuty měsíčně splatné úroky ve výši 20 % z jistiny ročně a úplata 61.200,- Kč.

Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 14. 10. 2009, sp. zn. 31 Cdo 2707/2007, uveřejněném pod č. 81/2010 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, sice konstatoval, že ujednání o smluvní pokutě není možno v obchodněprávních vztazích považovat za neplatné podle § 39 obč. zák. pouze z důvodu nepřiměřenosti sjednané výše smluvní pokuty (neboť takovou situaci řeší § 301 obch. zák. upravující moderační oprávnění soudu), nicméně současně

zdůraznil, že v obchodních závazkových vztazích se ustanovení o smluvní pokutě upravená v § 300 až § 302 obch. zák. od 1. 1. 2001 v důsledku novelizace § 262 odst. 4 téhož zákona vztahují pouze na situace, kdy zavázaným je podnikatel, tedy profesionál, který si musí být vědom hospodářského rizika v případě sjednání smluvní pokuty. Proto jsou na něho z hlediska odpovědnosti kladeny přísnější podmínky než na nepodnikatele.

V daném případě však zavázaný dlužník není podnikatelem, smlouva o úvěru je spotřebitelskou smlouvou podle § 51 a násl. obč. zák. a ustanovení obch. zák. o moderaci smluvní pokuty se proto neuplatní, jelikož ve spotřebitelských smlouvách soud nemůže moderovat nepřiměřeně vysokou smluvní pokutu (tj. měnit zneužívající klauzuli). Je tomu tak proto, že jinak by podnikatelé (dodavatelé dle § 52 odst. 2 obč. zák.) neměli důvod tyto zneužívající klauzule do smluv nezahrnovat, neboť by věděli, že soud změnil tuto nepřiměřenou podmínku na „únosnou mez“. Jedině prohlášením takových nepřiměřených podmínek za neplatné lze dosáhnout toho, aby dodavatelé navrhovali své smlouvy bez ujednání, jež by k újmě spotřebitele způsobovala značnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran (srov. rozsudek Soudního Dvora Evropské unie ze 14. 6. 2012 ve věci C-618/10 /Banco Español de Crédito SA vs. Joaquín Calderón Camino/ týkající se výkladu čl. 6 odst. 1 směrnice Rady 93/13/EHS z 5. 4. 1993 o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách).

Smluvní pokuta, která není vázaná na výši nesplacené částky (jak tomu bylo v projednávaném případě), však svojí konstrukcí nezohledňuje závažnost porušení smluvních povinností dlužníkem a umožňuje jej sankcionovat ve stejném rozsahu při prodlení s úhradou celé jistiny, jakož i při prodlení s úhradou nepatrné částky. Platí přitom, že dopadá-li smluvní pokuta na porušení smluvní povinnosti spočívající v plnění peněžitého závazku, pak zásadně má být její výše v relaci k výši zajištěného dluhu. Jelikož však přezkoumávaná smluvní pokuta není v relaci k výši zajištěného závazku, je podle § 39 a § 55 odst. 2 a § 56 odst. 1 obč. zák. neplatná, neboť zakládá nepřiměřenou podmínku v neprospěch spotřebitele, která způsobuje nerovnováhu v právech a povinnostech stran. S ohledem na uvedené závěry nemá žádný vliv na posouzení platnosti ujednání o smluvní pokutě ani skutečnost, že žalobce přihláškou pohledávky uplatnil jen její část (2/3), tedy sám snížil její výši, jelikož předmětem přezkumu je platnost obsahu smluvního ujednání a nikoli výše uplatněného nároku. Žalobci proto nárok na úhradu smluvní pokuty ve výši 246.840,- Kč nevznikl.

Na základě těchto zjištění a veden názory vyjádřenými shora dospěl odvolací soud k závěru, že v rozsahu bodu II. výroku napadeného rozsudku je odvolání důvodné, a proto napadený rozsudek v bodě II. výroku podle § 220 odst. 1 písm. b) o.s.ř. změnil tak, že zamítl žalobu v části týkající se určení pravosti a výše pohledávky č. 3 (smluvní pokuty ve výši 0,2 % denně z původní jistiny) v částce 246.840,- Kč.

O náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů odvolací soud rozhodl v souladu s § 163 IZ podle § 224 odst. 1, 2 o.s.ř. ve spojení s § 142 odst. 1 o.s.ř. a § 146 odst. 3 o.s.ř. a přiznal právo na jejich náhradu žalovanému dlužníku, jenž byl v řízení procesně zcela úspěšný, jelikož žaloba, jež proti němu směřovala, byla z části odmítnuta (v rozsahu uvedeném v bodě I. výroku rozsudku soudu I. stupně) a ve zbývajících částech zamítnuta (odvolacím soudem změněným bodem II. výroku přezkoumávaného rozsudku). Odmítnutí žaloby přitom dlužník nijak nezavinil. Proto žalovanému přiznal proti žalobci právo na náhradu jeho účelně vynaložených nákladů na bránění svého práva v celkové výši 20.812,- Kč

sestavajících z odměny za zastupování advokátem ve výši 15.500,- Kč podle § 9 odst. 4 písm. c) a § 7 bodu 5 vyhlášky č. 177/1996 Sb. (dále jen advokátní tarif) za 5 úkonů právní služby (převzetí a příprava zastoupení, vyjádření k žalobě, účast při jednání před soudem I. stupně, odvolání, účast při jednání odvolacího soudu) po 3.100,- Kč za jeden úkon právní služby, náhradu hotových výdajů ve výši 1.500,- Kč za těchto 5 úkonů po 300,- Kč podle § 13 odst. 3 advokátního tarifu a náhradu za promeškaný čas ve výši 200,- Kč podle § 14 odst. 1 písm. b) advokátního tarifu, navýšených o 21 % daně z přidané hodnoty z částky 17.200,- Kč ve výši 3.612,-Kč. O plnění k rukám advokáta žalovaného a o lhůtě k plnění odvolací soud rozhodl podle § 149 odst. 1 a § 160 odst. 1 o.s.ř. K žalovaným předloženému vyčíslení nákladů řízení odvolací soud uvádí, že soudní spis neobsahuje doklad o jeho studiu právním zástupcem žalovaného, podle obsahu spisu (a v souladu s § 11 odst. 2 písm. n/ zák. o soudních poplatcích) žalovaný neplatil soudní poplatek za odvolání a tarifní hodnota projednávané věci se nestanoví podle § 8 advokátního tarifu, ale podle jeho § 9 odst. 4 písm. c).

Pro úplnost odvolací soud připomíná, že podle § 160 odst. 3 IZ, v řízení o žalobě podle odstavce 1 se z ustanovení části první hlavy třetí tohoto zákona použijí pouze ustanovení o doručování; nejde-li o případ podle § 80 odst. 1, účastníkům řízení se písemnosti doručují vedle doručení vyhláškou i zvlášť a rozhodnutí ve věci samé do vlastních rukou. Insolvenčního správce, který není účastníkem incidenčního sporu, insolvenční soud vždy neprodleně vyrozumí o rozhodnutích v tomto sporu vydaných; ustanovení § 75 odst. 2 se nepoužije. Soud I. stupně proto neopomene doručit rozsudek odvolacího soudu zvlášť také insolvenční správce dlužníka Mgr. Lence Vítkové.

Poučení: Proti tomuto rozsudku *je* dovolání přípustné, jestliže na základě dovolání podaného do dvou měsíců od doručení tohoto rozhodnutí k Nejvyššímu soudu ČR prostřednictvím Krajského soudu v Plzni, dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak (§ 237, § 239 a § 240 odst. 1 o.s.ř.).

Toto rozhodnutí se považuje za doručené okamžikem jeho zveřejnění v insolvenčním rejstříku (§ 71 odst. 2 IZ); lhůta k podání dovolání začíná běžet ode dne, kdy bylo rozhodnutí doručeno adresátu zvláštním způsobem (§ 74 odst. 2 IZ).

V Praze dne 10. října 2016

Mgr. Markéta Hudečková, v.r.
předsedkyně senátu

Za správnost vyhotovení:
Zdeňka Pokorná